

Худенко О. Н.

СПЕЦИФИКА ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА:
СТИЛЕВОЙ АСПЕКТ

В статті розглянуто проблему специфіки професійної діяльності учителя гуманітарних дисциплін. Акцентовано на тому, що учитель гуманітарного профіля – це майстер-комунікатор, володіючий зразковою мовою, знанням предмету викладання, засобами мови та літератури виховує в учнів загальнолюдські та національні ідеали, навчає сприймати та розуміти красу слова, мистецького образу. Виявлені особливості професійної діяльності учителів гуманітарних дисциплін, а саме: високе комунікативне взаємодіяння, мовне та мовне майстерство, мистецько-естетична та полікультурна спрямованість навчального матеріалу.

Ключові слова: індивідуальний стиль професійної діяльності учителя гуманітарних дисциплін, комунікативне взаємодіяння, мовне та мовне майстерство, мотиваційні та ціннісні орієнтації.

Khudenko O. M.

DISTINCTIVE FEATURES OF HUMANITIES TEACHERS' PROFESSIONAL ACTIVITIES:
THE CASE OF STYLE

The article deals with the problem of distinctive features of humanities teachers' professional activities. Particular (special) attention is paid to the personality of humanities teacher. He/She is a master-communicator who possesses exemplary speech, knowledge of the subject, by means of language and literature teaching tools educates students to universal and national ideals, teach to perceive and understand the beauty of word, artistic image.

The distinctive features of humanities teachers' professional activities are found out. They are high communicative interaction, language and speech skills, artistic and aesthetic orientation and multicultural educational material. This, in turn, determines the specificity of their individual style. Realizing the uniqueness of his/her own professional activities, the teacher has an ability to understand the features of his/her own style, to analyze compliance with the methods, techniques of his/her individual mental, motivational, values orientations, understand the mechanism by which teacher achieves the desired results. The category of individual style of Humanities teachers' professional activities is outlined as integral personal formation, which is a relatively dynamic set of individual original teacher acts caused by personal and mental characteristics of his personality, professional activity and specificity of the interaction of its subjects.

Keywords: individual style of Humanities teachers' professional activities, communicative interaction, language and speech skills, motivation and value orientation.

УДК 378.147:811

Цимбровська Х. І.*

**СИСТЕМА ВПРАВ І ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
В УСНОМУ СПІЛКУВАННІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-ПЕДІАТРІВ**

Статтю присвячено аналізу проблеми розроблення системи вправ і завдань для формування в майбутніх лікарів-педіатрів англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні. Визначено сутність понять «вправа» і «завдання». З'ясовано характерні ознаки системи вправ і завдань. Визначено цілі системи вправ та завдань для формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів. Обґрунтовано типи вправ і завдань відповідно до етапів формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів. Схарактеризовано запропоновану систему вправ і завдань

*© Цимбровська Х. І.

для формування в майбутніх лікарів-педіатрів англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні й наведено зразки вправ і завдань із визначених груп.

Ключові слова: система вправ і завдань, цілі системи вправ і завдань, типи вправ і завдань, групи вправ і завдань, етапи формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів.

Ефективність процесу формування й розвитку в майбутніх лікарів-педіатрів англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні безпосередньо залежить від ефективності відповідної системи вправ і завдань. Така система вправ і завдань має відображати зміст навчання та поетапність процесу формування й розвитку англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні, а також бути спрямованою на активізацію усномовленневої діяльності студентів під час вирішення ними проблем професійного характеру.

Мета статті – схарактеризувати запропоновану систему вправ і завдань для формування й розвитку в майбутніх лікарів-педіатрів англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні. Відповідно до мети сформульовано завдання: 1) визначити сутність понять «вправа» і «завдання», 2) з'ясувати характерні ознаки системи вправ і завдань; 3) визначити цілі системи вправ і завдань для формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів; 3) обґрунтувати типи вправ і завдань відповідно до етапів формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів; 4) навести зразки визначених типів вправ і завдань розробленої системи вправ і завдань.

Проблемі розробки й обґрунтування системи вправ і завдань для формування іншомовної комунікативної компетентності та її компонентів присвячено праці багатьох науковців, зокрема О. Бігич, І. Бім, Г. Борецької, Н. Бориско, В. Бухбіндера, А. Леонтєва, А. Міролюбова, С. Ніколаєвої та ін.

Оскільки навчання іноземної мови у ВНЗ є цілеспрямованим процесом, він охоплює низку цілей: 1) практичні, тобто формування і розвиток певного рівня іншомовної комунікативної компетентності, іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетентності та її компонентів (зокрема англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні); 2) розвивальні, що передбачають подальший розвиток комунікативних здібностей студента, його пам'яті, уваги, мислення, вольових якостей, пов'язаних із досягненням прогресу в навчальній діяльності; 3) загальноосвітні, що мають на меті збагачення духовного світу студента, розширення його світогляду, кола його знань про культуру і традиції країни, мова якої вивчається; 4) виховні, які акцентують на вихованні у студентів культури спілкування в процесі вивчення іноземної мови та іноземної мови професійного спрямування, на оволодінні правилами етикету лінгвокультури носіїв мови, норм їх мовленнєвої поведінки, включаючи норми мовленнєвої поведінки в академічному світі й фаховій сфері [4, с. 67-68]. Відтак практичною метою запропонованої нами системи вправ і завдань є формування й розвиток у майбутніх лікарів-педіатрів «просунутого» рівня англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні.

Існують деякі розбіжності між трактуванням поняття «вправа» в дидактиці та методиці навчання іноземних мов. Так, у дидактиці вправу трактують як тренування, постійно повторювану дію, спрямовану на оволодіння певним способом дії. У методиці навчання іноземних мов поняття «вправа» відносять як до процесуального аспекту змісту навчання, так і до засобів навчання [1]. Під вправою в методиці навчання іноземних мов розуміють спеціально організоване в навчальних умовах багаторазове виконання окремих операцій, дій або діяльності з метою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю або її компонентами. Вправи відповідно до фазової структури мовленнєвої діяльності мають чітку структуру. Обов'язковими компонентами

кожної вправи є: завдання-інструкція до вправи, виконання вправи, контроль за виконанням вправи викладачем, самоконтроль, або взаємоконтроль, який здійснюють студенти. Вправа може також містити зразок виконання, що є обов'язковим, тобто факультативним компонентом [3, с. 181].

Завдання відрізняється від вправи відсутністю багаторазовості виконання. Завдання широко використовуються у проектній методиці. У зарубіжній методиці навчання іноземних мов термін «вправа» вживається на означення некомунікативних вправ, а термін «завдання» (чи «комунікативне завдання») – на означення комунікативних вправ, сфокусованих на змісті, а не на формі [3, с. 182].

Процес розроблення системи вправ і завдань має ґрунтуватися на засадах системного підходу, оскільки в згаданій системі підсистеми зливаються в єдине ціле завдяки ієрархічній підпорядкованості й функціональності взаємодії. Ознаками цілісної системи є: зв'язок між елементами, фіксованість взаємного розміщення, фіксованість порядку елементів, ієрархічний характер підпорядкування, здатність до функціональної взаємодії [2, с. 92].

Науковці класифікують типи вправ за певними критеріями. За В. Бухбіндером, А. Миролюбовим, І. Рахмановим, процес оволодіння студентами іноземною мовою на основі системи вправ і завдань почергово охоплює такі стадії: 1) оволодіння мовним матеріалом; 2) оволодіння операціями з матеріалом, що є водночас стадією формування первинних умінь і навичок; 3) оволодіння мовленнєвими діями і діяльністю в цілому, починаючи від розвитку і вдосконалення мовленнєвих умінь до формування відповідних компетентностей в цілому [2, с. 92-93]. З опорою на класифікацію І. Рахманова В. Бухбіндер визначає основні типи вправ, що відносяться до проаналізованих вище стадій, для відображення найбільш характерних рис кожної стадії та виявлення функціональної спрямованості вправ [2, с. 92-93]:

- інформаційні (забезпечують осмислення й засвоєння матеріалу, тобто закріплення необхідної інформації про нього);
- операційні (забезпечують розвиток автоматизму, тобто закріплення операцій з навчальним матеріалом);
- мотиваційні (забезпечують вдосконалення мовленнєвих умінь, тобто мотивоване використання навчального матеріалу в інтересах комунікації).

Найбільш поширеними в методиці навчання іноземних мов типами вправ відповідно до визначених критеріїв є такі [3, с. 183-186; 2, с. 95-96]:

- за метою навчання і каналами сприйняття й передання інформації – рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні;
- за видом мовленнєвої діяльності (в усному мовленні – спрямовані на говоріння й аудіювання);
- за характером мовленнєвої діяльності – у підготованому та непідготованому мовленні;
- за формою мовленнєвої діяльності (в усному спілкуванні – у монологічному, діалогічному й полілогічному мовленні);
- за ступенем комунікативності – комунікативні, умовно комунікативні, некомунікативні;
- за рівнем умотивованості й керування мовленнєвою діяльністю – зумовлені послідовністю стимулів, структур і лексикою (з повним керуванням); зумовлені лише послідовністю стимулів (з частковим керуванням); обумовлені лише одним кінцевим стимулом (з мінімальним керуванням);
- за способом виконання – фронтальні, хорові, індивідуальні, парні, у малих групах, у командах, у групах;
- за наявністю чи відсутністю ігрового компонента – без ігрового компонента, з рольовим ігровим компонентом, з нерольовим ігровим компонентом;

– за наявністю чи відсутністю опор – без опор, зі спеціально створеними опорами, з природними опорами.

Додатковими критеріями для класифікації типів вправ можуть бути: опора на рідну мову (одномовні, двомовні, змішані), місце виконання вправи (аудиторні, лабораторні, домашні), характер зворотного зв'язку (без ключів, з ключами), співвіднесеність з текстом (передтекстові, післятекстові), домінантний характер мисленнєвої діяльності (механічні – інтуїтивні й імітаційні, напівмеханічні – базуються на логіко-дискурсивних процесах, творчі, змішані).

У контексті нашого дослідження прийнято проаналізовану вище типологію вправ, що співвідноситься з визначеними етапами формування в майбутніх лікарів-педіатрів англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні, а саме: ознайомчий етап (етап пред'явлення лексичних одиниць, зокрема й термінологічних, граматичних форм, мовленнєвих моделей); етап засвоєння і закріплення мовного й мовленнєвого матеріалу, зокрема на основі виконання репродуктивних умовно-комунікативних навчальних завдань; етап інтенсивної практики в професійно орієнтованому говорінні (розвиток мовленнєвих вмінь і навичок на основі продуктивних умовно-комунікативних і продуктивних комунікативних навчальних завдань).

Не слід співвідносити визначені етапи формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів виключно з певним типом вправ і завдань як суворо розмежовану в часі послідовність. Усі визначені типи вправ фігуруватимуть на всіх етапах процесу формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів. Проте буде змінюватись їх характер, співвіднесеність між окремими типами і питома вага [2, с. 95].

Традиційний процес розроблення змісту курсу навчальної дисципліни «Англійська мова для спеціальних цілей» має два недоліки: по-перше, не звертається увага на формування у студентів здатності до комунікації; по-друге, нездатність аналізувати й залучати реалії навчальної ситуації. Викладачі змушені навчати фаховий матеріал, предмета якого вони часто не розуміють. До того ж, вивчаючи іноземну мову професійного спрямування, студент має справу з навчальним матеріалом, який позбавлений комунікативної спрямованості [5]. Тому основними критеріями добору навчального матеріалу у процесі розроблення системи вправ для формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів були: аутентичність навчальних матеріалів; проблемність і ситуативність навчальних завдань; активізація усного мовлення в умовах інтегрованого розвитку професійно орієнтованої англomовної компетентності в письмі, читанні та аудіюванні; дозованість навчального матеріалу; поетапність і послідовність в оволодінні навчальним матеріалом на тематичному, понятійному, мовному і мовленнєвому рівнях; посилення мотивації до навчання через професійний компонент.

Особлива увага в змісті розробленої нами системи вправ і завдань відводилася комунікативній спрямованості навчального матеріалу з орієнтацією на комунікативні ситуації професійного характеру. Домінантними комунікативними ситуаціями професійного характеру для лікарів-педіатрів є: прийом пацієнта, відвідини пацієнта на дому, обстеження пацієнта, госпіталізація, консультація з іншими фахівцями, зібрання фахівців наукового й адміністративного характеру.

Елементами системи вправ і завдань є не лише окремі вправи й завдання, а також групи взаємопов'язаних вправ і завдань [2, с. 98] для формування певного компонента англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів (відповідних знань, навичок, умінь, здатностей). Система вправ і завдань для формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів включає три основні групи вправ:

вправи на пред'явлення матеріалу (лексичних одиниць, зокрема й термінологічних, граматичних форм, мовленнєвих моделей); вправи на засвоєння і закріплення мовного й мовленнєвого матеріалу; вправи на інтенсивну практику в професійно орієнтованому усному спілкуванні.

Домінантними в першій групі типами вправ і завдань є рецептивні й рецептивно-репродуктивні некомунікативні та умовно комунікативні. Домінантними типами вправ і завдань другої групи є репродуктивні умовно комунікативні. Домінантними типами вправ і завдань третьої групи є продуктивні умовно комунікативні та продуктивні комунікативні.

Наведемо приклади вправ і завдань кожної групи. Так, прикладом вправ першої групи на пред'явлення матеріалу можуть бути вправи 1, 2 і 3.

Вправа 1. Практична мета – ознайомити студентів з невідомими термінами за темою навчального заняття. **Професійна мета** – розвивати вміння запам'ятовувати, аналізувати, декодувати й поєднувати інформацію професійного змісту. Тип вправи: рецептивно-репродуктивна умовно комунікативна.

Інструкція: *Match the following terms with their definitions. Choose three verbs and three nouns and make up sentences with them following the model below. Utter the produced statements aloud.*

The model:

to cough to expel air or solid matter from the lungs through the mouth
pneumonia inflammation of one or both lungs

When I cough, I expel air or solid matter from the lungs through the mouth. Pneumonia is the inflammation of one or both lungs.

Wheeze	the mucus produced by the respiratory system that is expelled by coughing
Tuberculosis	to expel air or solid matter from the lungs through the mouth
Sneeze	to breathe with a whistling sound
Bronchitis	an abnormal crackling sound from the chest
Rale	any of various viral infections (short for influenza)
Cough	acute inflammation of the mucous membrane of the nose
Pneumonia	inflammation of the bronchial tubes
Coryza	to expel air and nasal secretions from the nose involuntarily
Flu	inflammation of one or both lungs
Phlegm	disease caused by the tubercle bacillus, most frequently affecting the lungs

Вправа 2. Практична мета – ознайомити студентів з комунікативними формулами у контексті фахово орієнтованого спілкування за темою навчального заняття. **Професійна мета** – розвивати вміння запам'ятовувати, аналізувати, декодувати інформацію професійного змісту. Тип вправи: рецептивна умовно комунікативна.

Інструкція: *Read and listen.*

Mother: Good Morning Dr. Higgins

Pediatrician: Good morning, Ms. Ashton. How are you?

Mother: Oh..I am alright thank you. There is something wrong with my daughter - Ann she is coughing all the time.

Pediatrician: Well, let's see. Ann can I have a look to find out where your bad cough is coming from? You may stay sitting on Mum's knee. I am going to put a stethoscope on your chest. First of all I will listen to your front and then your back. Good girl. I hear no rales.

Mother: Thank's God. I was afraid of any bronchitis or pneumonia.

Pediatrician: Don't worry, Ms. Ashton. It looks like nothing serious. For how long Ann has been coughing.

Mother: I think almost 3 days.

Pediatrician: Does she have any other symptoms?

Mother: Well...Ann has a coryza, she is sometimes sneezing.

Pediatrician: What about temperature or wheezing?

Mother: Hmm.....No kind of this.

Pediatrician: Is there any phlegm produced while coughing?

Mother: Well no, actually not.

Pediatrician: Okey, Ann. Let's examine your ears, eyes and throat. Nothing serious it's just a simple flu.

Mother: Thank you, Dr. Higgins.

Вправа 3. Практична мета – ознайомити студентів з мовленнєвими моделями в контексті фахово орієнтованого спілкування за темою навчального заняття.

Професійна мета – розвивати вміння вживати мовленнєві моделі фахово орієнтованого спілкування за темою навчального заняття. Тип вправи рецептивно-репродуктивна умовно-комунікативна.

Інструкція. *Answer the questions using a sentence from the right hand column.*

What brings you here today?	Very much the same.
What can I do for you?	Not too well.
Am I pronouncing it correctly?	I don't feel well.
How are you getting on?	That's right.
How is your wife feeling?	I need .....

Прикладом вправ другої групи на засвоєння і закріплення мовного й мовленнєвого матеріалу є вправи 4, 5 і 6.

Вправа 4. Практична мета – засвоєння студентами мовного матеріалу, зокрема лексичних одиниць за темою навчального заняття. **Професійна мета** – розвивати вміння поєднувати лексичні одиниці у сталих словосполученнях фахово орієнтованого змісту. Тип вправи: репродуктивна умовно комунікативна.

Інструкція: *Fill in the correct word from the list below. Use the words only once. Then make up your own sentences with the following expressions.*

to examine, to put, to listen to, to produce, to have

1. _____ one's front
2. _____ phlegm
3. _____ a headache
4. _____ one's throat
5. _____ a stethoscope

Вправа 5. Практична мета – засвоєння студентами мовного матеріалу, зокрема термінів і лексичних одиниць за темою навчального заняття. **Професійна мета** – розвивати вміння правильного вживання лексичних одиниць у контексті. Тип вправи: репродуктивна умовно комунікативна.

Інструкція: *Listen to the dialogue again and complete the gaps.*

Pediatrician: How can I help you?

Patient: I lost my voice. I think there is something wrong with my _____ (vocal cords).

Pediatrician: Let's have a look. Open your _____ (mouth), please. Well there is some inflammation on the _____ (pharynx).

Patient: What do you think? What could it be?

Pediatrician: I see your _____ (nose) is stuffy. Probably you have a simple cold.

Patient: Oh I have no time for being _____ (ill). Tomorrow I need to go to school.

Pediatrician: Do you have any other _____ (symptoms) ?

Patient: I have a terrible headache and yesterday I started to _____ (cough).

Pediatrician: I need to examine your _____ (bronchus) and _____ (lungs). Please hold your _____ (breath).

Patient: Is there something wrong?

Pediatrician: I don't hear any crepitation. Please take this prescription and ask your mum to buy the medicine. Wear warm clothes and drink lots of hot drinks

Patient: Thank you, doctor.

Вправа 6. Практична мета – засвоєння студентами мовленнєвих моделей професійно орієнтованого змісту за темою навчального заняття. **Професійна мета** – розвивати вміння запам'ятовувати мовленнєві моделі професійно орієнтованого змісту за темою навчального заняття і вживати їх у контексті певної комунікативної ситуації професійного характеру. Тип вправи: рецептивно-репродуктивна умовно комунікативна.

Інструкція: *Pay attention to the conversational formulas in the illustrative dialogues. Practise these illustrative dialogues in pairs.*

Greeting and Introduction

Doctor: Mrs Khan?

Patient: Yes, I'm.

Doctor: Please come in.

Doctor: Hello, George. Please have a seat. Now, what can I do for you?

Patient: My chest seems much the same, Doctor ....

Doctor: Good morning, Mr Hanks, isn't it? How are you doing? Am I right in thinking you have come for routine check-up?

Patient: That's right.

Doctor: Hello. What would you prefer me to call you?

Patient: Ann I fine.

Doctor: Good evening, Jenny, come in and take a seat. What brings you here today?

Patient: There is something wrong with my eyes.

Consultant: Good afternoon, Ms. Smith – am I pronouncing it correctly?

Patient: Yes, that's right

Consultant: Dr Simpson has referred you to me for further investigations. I'd like to spend five minutes with you to ask you some questions, if that's OK?

Прикладом вправ третьої групи на інтенсивну практику в професійно орієнтованому усному спілкуванні є вправи 7 і 8.

Вправа 7. Практична мета – інтенсивна практика вживання засвоєних студентами мовленнєвих моделей професійно орієнтованого змісту за темою навчального заняття в усному спілкуванні. **Професійна мета** – розвивати вміння вживання мовленнєвих моделей професійно орієнтованого змісту в контексті певної комунікативної ситуації за темою навчального заняття. Тип вправи: продуктивна умовно-комунікативна.

Інструкція: *Greet the following people.*

1. a patient who knocks at the door;
2. a patient who has come for the first time;
3. a patient you know for a long time;
4. a patient, you have been referred to

Вправа 8. Практична мета – інтенсивна практика вживання засвоєних студентами лексичних одиниць і мовленнєвих моделей професійно орієнтованого змісту за темою навчального заняття в усному спілкуванні. **Професійна мета** – розвивати у майбутніх педіатрів усі компоненти англomовної професійно орієнтованої компетентності

в усному спілкуванні у контексті певної комунікативної ситуації за темою навчального заняття. Тип вправи: продуктивна комунікативна. Вид вправи – рольова гра.

Інструкція: *In pairs role play the situation «Seeing the doctor/In the queue to the doctor»*

Student A: A doctor who is very busy this morning.

Student B: A patient who has been waiting for his turn for a long time.

Система вправ і завдань для формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів відповідає основним висунутим науковцями-методистами вимогам до системи вправ, а саме [2, с. 96-98]:

- орієнтованість на дидактико-методичні завдання, практичну, професійну мету вправи чи завдання, навчального заняття, кінцеву практичну мету навчання іноземної мови – формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів;

- відповідність характеру розвивальних умінь – компонентів англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів;

- відповідність особливостям механізмів засвоєння матеріалу – «занурення», побудови асоціативних ланцюгів, що сприяють виникненню ситуативної комунікативної мотивації й таким чином забезпечують активну участь студентів у змодельованій навчальній комунікативній події;

- відповідність лінгвопрагматичним характеристикам матеріалу, що складає основу предметного аспекту змісту навчання: відібрані тексти для вправ і завдань мають бути зразками видів, форм, жанрів усного фахового англійського мовлення лікарів-педіатрів, відображати його функції, лексико-стилістичні особливості, демонструвати комунікативні стратегії.

На основі здійсненого аналізу можемо зробити відповідні висновки.

Вправу в методиці навчання іноземних мов трактують як спеціально організоване в навчальних умовах багаторазове виконання окремих операцій, дій або діяльності з метою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю або її компонентами. Вправи мають чітку структуру: завдання-інструкція до вправи, виконання вправи, контроль виконання вправи викладачем, самоконтроль, або взаємоконтроль, який здійснюють студенти. Завдання, на відміну від вправи, не передбачає багаторазовості виконання.

Характерними ознаками системи вправ і завдань є зв'язок між елементами, фіксованість взаємного розміщення, фіксованість порядку елементів, ієрархічний характер підпорядкування, здатність до функціональної взаємодії. Розроблена система вправ і завдань відображає ці ознаки з урахуванням особливостей процесу формування у студентів спеціальності «лікувальна справа» іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетентності та її компонентів, зокрема англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні.

Цілі системи вправ і завдань для формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів відповідають цілям навчання майбутніх лікарів-педіатрів іноземної мови у ВНЗ (практичних, розвивальних, загальноосвітніх, виховних). Кінцевою практичною метою розробленої системи вправ і завдань є розвиток у майбутніх лікарів-педіатрів просунутого рівня англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні.

Запропонована система вправ і завдань для формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів включає три основні групи вправ – вправи на пред'явлення матеріалу (лексичних одиниць, зокрема й термінологічних, граматичних форм, мовленнєвих моделей); вправи на засвоєння і закріплення мовного й мовленнєвого матеріалу; вправи на інтенсивну

практику в професійно орієнтованому усному спілкуванні – і відповідає проаналізованим у тексті статті вимогам.

Перевірка ефективності розробленої системи вправ і завдань у процесі проведення комплексного методичного експерименту стане предметом наших подальших наукових розвідок.

Література:

1. Бим И. Л. Подход к проблеме упражнений с позиции иерархии целей и задач / И. Л. Бим // Общая методика обучения иностранным языкам : хрестоматия / сост. А. А. Леонтьев – М. : Русский язык, 1991. – С. 99. – Серия «Методика и психология обучения иностранным языкам».
2. Бухбиндер В. А. О системе упражнений / В. А. Бухбиндер // Общая методика обучения иностранным языкам : хрестоматия / сост. А. А. Леонтьев – М. : Русский язык, 1991. – С. 92-98. – Серия «Методика и психология обучения иностранным языкам».
3. Методика навчання іноземних мов і культур: Теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.] / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Микитенко Н. О. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю : монографія / Н. О. Микитенко. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – 411 с.
5. Цимбровська Х. І. Сутність поняття «англомовна професійно орієнтована компетентність в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів» / Х. І. Цимбровська // Вісник : збірник наукових праць. – Львів : Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2015. – Вип. 12. – С. 268-274.

Цимбровська Х. І.

СИСТЕМА УПРАЖНЕНИЙ И ЗАДАЧ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В УСТНОМ ОБЩЕНИИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ-ПЕДИАТРОВ

Статья посвящена анализу проблемы разработки системы упражнений и заданий для формирования у будущих врачей-педиатров англоязычной профессионально ориентированной компетентности в устном общении. Определена сущность понятий «упражнение» и «задание». Выявлены ключевые характеристики системы упражнений и заданий. Определены цели системы упражнений и заданий для формирования англоязычной профессионально ориентированной компетентности в устном общении будущих врачей-педиатров. Обоснованы типы упражнений и заданий в соответствии с этапами формирования англоязычной профессионально ориентированной компетентности в устном общении будущих врачей-педиатров. Охарактеризована предложенная система упражнений и заданий для формирования у будущих врачей-педиатров англоязычной профессионально ориентированной компетентности в устном общении и приведены образцы упражнений и заданий из определенных групп упражнений и заданий.

Ключевые слова: система упражнений и заданий, цели системы упражнений и заданий, типы упражнений и заданий, группы упражнений и заданий, этапы формирования англоязычной профессионально ориентированной компетентности в устном общении будущих врачей-педиатров.

Tymbrovska Kh. I.

THE SYSTEM OF EXERCISES AND TASKS DESIGNED TO BUILD EPP COMPETENCE IN ORAL SPEAKING OF PROSPECTIVE PEDIATRICIANS

The article deals with the analysis of the issue of designing the system of exercises and tasks for building English for Professional Purposes competence in oral speaking of perspective pediatricians. The essence of the concepts «exercise» and «task» is defined. The specific features of the system of exercises and tasks are revealed, namely: links between elements, fixed state of interconnection and order of the elements, hierarchical subordination, ability to interact functionally. The objectives

of exercises and tasks for building English for Professional Purposes competence in oral speaking of perspective pediatricians are established. The groups of exercises and tasks which contain well-grounded types of exercises and tasks in accordance to the stages of building English for Professional Purposes competence in oral speaking of perspective pediatricians are outlined: presentation exercises (words, terms, grammar forms, speaking patterns); training exercises, intensive communicative practice in professional oral speaking.

The suggested system of exercises and tasks for building English for Professional Purposes competence in oral speaking of perspective pediatricians is described and the samples of exercise and tasks from the outlined groups of exercises and tasks are presented.

Keywords: system of exercises and tasks, objectives of the system of exercises and tasks, groups of exercises and tasks, stages of building English for Professional Purposes competence in oral speaking of perspective pediatricians.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 811.111'373.4'276.6:005.9

Чорна І. Ю.*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МАРКЕТИНГУ

У статті розглянуто теоретико-методичні засади формування англійської лексичної компетентності у сфері ділового спілкування майбутніх маркетологів. Здійснено аналіз наукової літератури з питання формування лексичної компетентності, зокрема основних принципів і методів навчання лексики. Здійснено огляд ефективних підходів до викладання іноземної мови, а саме: комунікативний підхід до навчання англійської мови як найбільш ефективний для формування лексичної компетентності в діловому спілкуванні. Зазначено основні теоретичні функції дидактичних і методичних принципів, придатних для навчання англійської мови для студентів нефілологічного профілю, а також визначено ефективні методи (інтерактивні методи) навчання, спрямовані на формування лексичної компетентності в діловому спілкуванні майбутніх фахівців з маркетингу.

Ключові слова: дидактичні і методичні принципи навчання, підходи до навчання, методика навчання, лексична компетентність, ділове спілкування.

Перед визначенням основних цілей формування будь-якої іншомовної компетентності, добором матеріалів для навчання іноземної мови та укладенням системи вправ і завдань потрібно з'ясувати основні підходи та методи формування такої компетентності. Аналіз наукової літератури показав, що проблемою вибору найбільш доцільного підходу до вивчення іноземної мови займалися такі науковці, як Л. Бутова, І. Делик, К. Костюченко, Н. Морська, С. Ніколаєва, С. Смоліна, О. Тарнопольський та ін., однак єдиного чи універсального підходу не існує, оскільки мова та процес її вивчення – явище багатоскладове, до якого потрібно підходити з різних боків залежно від зовнішніх факторів впливу на процес навчання, особистісних і психологічних особливостей учнів та безпосередньо конкретно поставленого завдання – як, наприклад, формування англійської лексичної компетентності.

Для формування англійської комунікативної компетентності, одним із складових компонентів якої є лексична компетентність, насамперед потрібно визначити підходи з їх основними принципами до навчання іноземної мови, його цілі та методи, що використовуються для формування такої компетентності. Принципів, підходів і методів навчання іноземної мови існує багато, і кожен з дослідників надає перевагу тим чи іншим вищезгаданим теоретико-методичним аспектам формування певної

*© Чорна І. Ю.